وەزارەتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی

ژمارە : ١١٤٥ لە ٢٠٢٤/٢/١٤

پاڵپشـــت بە حوکمەکانی یاســـای کاری بەرکار لە هەرێمی کوردســـتان – عێراق ، و ئاماژە بە بڕیاری ئەنجومەنی وەزیران لە کۆبوونەوەی ئـاســـایی خۆی ژمـارە (١٢٥) لە ٢٠٢٤/١/٣١، و بە گوێرەی ئەو دەسەڵاتەی پێمان دراوە، بڕیارمان دا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٢٤
ڕێنمایی کارکردنی کرێکاری بیانی لە هەرێمی کوردستان-عێراق

بەشی یەکەم
پێناسەکان

ماددەی (١) :

مەبەست لەو زاراوە و دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستەکانی ئەم ڕێنماییە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان- عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێم.

سێیەم: وەزیر: وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێم.

چوارەم: بەڕێوەبەری گشتی: بەڕێوەبەری گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی.

پێنجەم: بەڕێوەبەرایەتی کار: بەڕێوەبەرایەتی کاری پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان لە هەرێم.

شـەشـەم: کرێکاری بیانی: هەر کەسـێکی سـروشـتی هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی نەبێت، کار بکات یان ئارەزووی کارکردنی هەبێت لە هەرێم بە سیفەتی کرێکار.

حەوتەم: کار: هەر چالاکییەک کرێکارێک ئەنجامی بدات بەرامبەر کرێیەک بەشێوەیەکی بەردەوام یان کاتی.

هەشـــتەم: مۆڵەتی کارکردن: ڕێگەپێدانێکی فەرمیی ســاڵانەیە کە وەزارەت دەری دەکات بە مەبەسـتی کارکردنی کرێکاری بیانی لە هەرێم لە بەرامبەر بڕە پارەیەک کە لە پاشکۆی ژمارە (٢)ی هاوپێچدا هاتووە.

نۆیەم: کۆمپانیای هێنانی کرێکاری بیانی: هەر کۆمپانیایەک تۆمارکراو بێت لە هەرێمی کوردســـتان بەپێی یاسا بەرکارەکان و لەلایەن وەزارەتەوە مۆڵەتی هێنانی کرێکاری بیانی پێ درا بێت.

دەیەم: مۆڵەتی هێنانی کرێکاری بیانی: ئەو مۆڵەتەیە لەلایەن وەزارەتەوە دەدرێت بە کۆمپانیایەک بە مەبەستی هێنانی دەستی کاری بیانی بۆ هەرێم.

یازدەم: خاوەنکار یان خاوەن پڕۆژە: کەسـێکی سـروشـتی یا مەعنەوییە، کرێکارێک یان زیاتر دەخاتە سەر کار بەرامبەر کرێیەک کە پێی دەدات.

دوازدەم: لیسـتی ڕەش: ئەو لیسـتەیە هەر کەسـێکی سـروشـتی یان مەعنەوی دەخرێتە ناوی بە بڕیاری وەزیر بە هۆی ئەنجامدانی ئەو سەرپێچییانەی لەم ڕێنماییەدا دیاری کراون.

سـێزدەیەم: گرێبەسـتی کارکردن: ڕێککەوتنێکی نووسـراوە کە کرێکار بەهۆیەوە لە ژێر بەڕێوەبردن و ئاڕاسـتەکردن و سـەرپەرشـتیی ڕاسـتەوخۆ یان ناڕاسـتەوخۆی خاوەن کاردا بەرامبەر کرێیەک کارێک یان خزمەتێک ئەنجام بدات.

چواردەم: کاری ناوماڵ: ئەو کارەی لە ناو ماڵدا ئەنجام دەدرێت، کە بە سروشتی خۆی دەکرێت کەسانی ناو خێزان خۆیان ئەنجامی بدەن.

پازدەم: خاوەن ماڵ: هەر کەسێکی سروشتی، کرێکارێک بەکار بهێنێت لە ماڵەوە بەرامبەر بە کرێیەک.

شـازدەم: کرێکاری ناوماڵ: هەر کرێکارێک کاری ناوماڵ ئەنجام بدات لە چوارچێوەی گرێبەسـتی کار، بەرامبەر کرێیەک.

بەشی دووەم
ڕێکارەکانی پێدانی مۆڵەتی کار بە کرێکاری بیانی

ماددەی (٢) :

یەکەم: هیچ کەسێکی بیانی، بە هیچ شێوەیەک، چ کاتی چ ڕۆژانە، چ بە گرێبەست یان هەر شێوازێکی تر، بۆی نییە لە هەرێم کار بکات بێ هەبوونی مۆڵەتی کاریی پێشوەخت.

دووەم: هیچ خاوەنکارێک بۆی نییە کار بە هیچ کرێکارێکی بیانی بکات ئەگەر مۆڵەتی کارکردنی لە وەزارەت وەرنەگرتبێت.

سـێیەم: کەسـی بیانی بە ڤیزەی سـەردان دێتە هەرێم و دوای وەرگرتنی مۆڵەتی کارکردن لە وەزارەت، ئەوا بەپێی ڕێنمایی ڤیزەی بەرکار نشینگەی پێ دەدرێت بە مەبەستی کارکردن دوای جێبەجێکردنی گشت ئەو مەرجانەی کە لەم ڕێنماییەدا هاتوون.

چوارەم: پێدانی مۆڵەتی کارکردن ڕاستەوخۆ بە کرێکاری بیانی بەم مەرجانەی خوارەوە دەبێت:

١- پێشـکەشـکردنی داواکاری لەلایەن کەسـی بیانی بە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند و پشـتگیری خاوەنکار لە داواکارییەکەی.

٢- دەبێت کرێکاری بیانی بەشێوەیەکی فەرمی هاتبێتە هەرێم وماوەی یاسایی ڤیزەی بەسەر نەچوو بێت

٣- پێویسـتە خاوەنکار بیسـەلمێنێت کە پێویسـتی بەم کرێکارە بیانییە هەیە و پێشـتر بۆ ماوەی (٣٠) سـی ڕۆژ دەرفەتی کـارەکە و وەسـفی وەزیفیی لە پێگەی فەرمیی ئەلیکترۆنیی وەزارەت بڵاوکردبێتەوە و هیچ کرێکارێکی خۆماڵی، لە ڕێگای ئەم ماڵپەرەوە بۆ ئەم هەلی کارە، داواکاری پێشکەش نەکردبێت یان بە شیاو نەزانرابێت. ئەم خاڵە کرێکاری ناوماڵ ناگرێتەوە.

٤- پێویستە خاوەنکار بیسەلمێنێت کە هیچ کرێکارێکی خۆماڵی شیاوی کارکردنی نەبووە لەم ماوەیە بەپێی ئەو وەسفە وەزیفییەی لە خاڵی (٣)ی ئەم بڕگەیەدا دیاری کراوە.

٥- خاوەنکار بەڵێننامە پێشـکەش بکات کە دەسـتەبەری تەواوی کرێکارە بیانییەکە دەکات، لە بەشـی یاسایی بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند.

٦- خاوەنکار بڕێک بارمتە دابنێت کە لە پاشکۆی ژمارە (٢)ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

٧- بەڕێوەبەرایەتی کار لە ماوەی (٥) پێنج ڕۆژی کاردا وەڵامی داواکارییەکە دەداتەوە، پاش بەسەرچوونی ماوەی هاتوو لە خاڵی (٣)ی ئەم بڕگەیە.

٨- پێویستە خاوەنکار، پاکانەی باج وئەستۆپاکیی دەستەبەری کۆمەڵایەتی هاوپێچ بکات لەگەڵ داواکارییەکەی.

پێنجەم: پێدانی مۆڵەتی کارکردن بە کرێکاری بیانی لە ڕێگای کۆمپانیا بەم مەرجانەی خوارەوە دەبێت:

١- پێشکەشکردنی داواکاریی پێدانی مۆڵەتی کارکردن، لەلایەن کۆمپانیا بە ناوی کارمەندەکە بۆ بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند.

٢- پێویستە ئەم کۆمپانیایە بە شێوەیەکی فەرمی لە هەرێم لەلایەن تۆمارکاری کۆمپانیاکان تۆمارکرا بێت بە گوێرەی یاسای کۆمپانیاکان.

٣- دانانی بڕێک پارە بە دیناری عێراقی بە شێوەی نەختینەیی، لە ئەژمێری وەزارەت لە یەکێک لە بانکە حکومییەکان، وەک بارمتە (تأمینات) وەک لەپاشکۆی ژمارە (٢)ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

٤- پێویستە پێش داواکردنی مۆڵەتی کار بۆ کرێکاری بیانی، ئەم هەلی کارە و وەسفی وەزیفییە بۆ ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە پێگەی فەرمیی ئەلیکترۆنیی وەزارەت بانگهێشتی بۆ کرابێت و هیچ کرێکارێکی خۆماڵی ئارەزووی کارکردنی پێشکەش نەکردبێت یان بە شیاو نەزانرابێت.

٥- پێویستە کۆمپانیا بیسەلمێنێت کە هیچ کرێکارێکی خۆماڵی شیاوی کارکردنی نەبووە لەم ماوەیە بەپێی ئەو وەسفە وەزیفییەی لە خاڵی (٤)ی سەرەوەدا دیاری کراوە.

٦- بەڕێوەبەرایەتی کار لە ماوەی (٥) پێنج ڕۆژی کاردا وەڵامی داواکارییەکە دەداتەوە پاش بەسەرچوونی ماوەی دەستنیشانکراو لە خاڵی (٤)ی ئەم بڕگەیە.

٧- لە کاتی ڕەتکردنەوەی داواکاری، کۆمپانیا دەتوانێت تانە لە بڕیارەکە بدات بە گوێرەی ڕێکارەکانی دادوەریی کارگێڕیی هاتوو لە یاسای بەرکاری ئەنجومەنی شوورای هەرێم.

٨- پێویستە کۆمپانیا، پاکانەی باج و ئەستۆپاکی دەستەبەری کۆمەڵایەتی هاوپێچ بکات لەگەڵ داواکارییەکەی.

٩- پێویستە گرێبەستێکی نووسراو هەبێت لە نێوان ئەو کۆمپانیایەی داوای هێنانی دەستی کاری بیانی دەکات وکرێکار، و ماوەی پاسپۆرتی کرێکاری بیانی لە ماوەی گرێبەستەکە زیاتر بێت.

١٠-دوای جێبەجێکردنی ڕێکارەکانی ئەم بڕگەیە و ڕەزامەندییدان بە هێنانی کرێکاری بیانی لە ڕێگای سیستەمی ئەلیکترۆنیی پێدانی ڤیزە، داواکاریی پێدانی ڤیزە ئاڕاستەی وەزارەتی ناوخۆ دەکرێت بەپێی ڕێنمایی پێدانی ڤیزە ونشینگەی بەرکار.

١١-لە کاتی نوێکردنەوەی گرێبەستی کرێکاری بیانی، ئەگەر ماوەی پاسپۆرتەکەی ڕێگا نەدات بۆ نوێکردنەوەی نشینگە ئەوا پێویستە پاسپۆرتەکەی نوێ بکاتەوە و دەکەوێتەوە ئەستۆی کۆمپانیا یان دیپۆرتی وڵاتی خۆی بکرێتەوە.

شـەشـەم: پێویستە ڕێژەی کرێکاری خۆماڵی لە هەر کۆمپانیایەک لە (٧٥%) سـەدا حەفتا و پێنج کەمتر نەبێت بە گوێرەی ڕێنماییەکانی وەزارەت.

حەوتەم: کۆمپانیای هێنانی دەسـتی کاری بیانی بۆی هەیە کرێکاری خۆماڵی بەکاربخات بە سـپۆنسـەری خاوەنکارێك بەپێی یاسـای کاری بەرکار پێویسـتە لە مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیادا ئەم بڕگەیە بە ڕوونی دیاری بکرێت.

هەشـتەم: کۆمپانیای هێنانی دەسـتی کاری بیانی دەتوانێت کرێکاری بیانی یان خۆماڵی بە کرێی ڕۆژانە بەکاربخات بە مەرجێك خودی کۆمپانیا سـپۆنسـەری بێت و بە ڕوونی لە مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیادا دیاری بکرێت.

ماددەی (٣) :

پێدانی مۆڵەتی کارکردن بە کرێکاری بیانی (جگە لە کرێکاری ناوماڵ) پاش جێبەجێکردنی گشـت مەرجەکان و بەپێی ئەم خاڵبەندییەی هاتوو لە پاشکۆی ژمارە (١)ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییە دەبێت.

بەشی سێیەم
مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیای هێنانی دەستی کار

ماددەی (٤) :

یەکەم: مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیای هێنانی دەسـتی کار لەلایەن وەزیر یان هەر کەسـێکی ڕێپێدراو لەلایەن وەزیرەوە دەدرێت بەم مەرجانەی خوارەوە:

١- پێشکەشکردنی داواکارییەک لەلایەن کۆمپانیای هێنانی دەستی کار بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی سەر بە وەزارەت.

٢- هاوپێچکردنی کۆنووس و بڕوانامەی دامەزراندنی کۆمپانیا.

٣- بەڕێوەبەرایەتی گشـتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی پاش وەرگرتنی ڕەزامەندیی وەزارەتی ناوخۆ، وەڵامی داواکاری دامەزراندن دەداتەوە و بەپێی نووسـراوێکی فەرمی ئاڕاسـتەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی تۆمارکردنی کۆمپانیاکان دەکرێت.

٤- دانانی بڕێک پارە بە دیناری عێراقی بەرامبەر بە پێدانی مۆڵەتی کارکردن لەلایەن کۆمپانیا کە لە پاشکۆی ژمارە ٢ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە وەك بارمتە (تأمينات).

٥- کۆمپانیای دەسـتی کار، تەنها دەتوانێت لەو پارێزگا یان ئیدارە سـەربەخۆیە چالاکی خۆی ئەنجام بدات کە بارەگای سەرەکی لێیە و ناتوانێت لە پارێزگا یان ئیدارە سەربەخۆیەکی تر لقی هەبێت.

٦- پێویستە کۆمپانیا بارەگای تایبەتی خۆی هەبێت.

٧- ئەنجامدانی پشـکنین (کشـف) بۆ بارەگای کۆمپانیا لەلایەن لیژنەیەکی تایبەت لە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند دەبێت و تێچووی ئەم پشـکنینە دەکەوێتە ئەسـتۆی کۆمپانیا کە بڕەکەی لە پاشکۆی ژمارە ٢ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

٨- هاوپێچکردنی گشت بەڵگەنامەکانی تایبەت بە کۆمپانیا.

دووەم: مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیا بۆ (١) یەک ساڵ دەبێت و ساڵانە نوێ دەکرێتەوە بە هەمان مەرجەکان ، بەرامبەر بڕێک پارە کە لە پاشکۆی ژمارە (٢)ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

سێیەم: هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیای هێنانی دەستی کار:

لەم حاڵەتانەی خوارەوەدا مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیای هێنانی دەستی کاری بیانی هەڵدەوەشێتەوە و فەرمانێکی وەزاری بە هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیاکە لەلایەن وەزیرەوە دەردەچێت:

١- هەڵوەشاندنەوە لەسەر داواکاریی خاوەن کۆمپانیا:

أ- پێشکەشکردنی داواکارییەک لەلایەن خاوەن کۆمپانیا بە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند کە داوای هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیا بۆ هێنانی کرێکاری بیانی دەکات.

ب- پێویستە خاوەن کۆمپانیا گشت پابەندە داراییەکانی کۆمپانیاکەی جێبەجێ کردبێت.

ج-پێویستە کۆمپانیا هیچ کرێکارێکی بیانی لە ئەستۆدا نەمابێت.

٢- هەڵوەشاندنەوە بە بڕیاری دادگا.

٣- پاکتاوکردنی (تصفية)ی کۆمپانیا.

٤- نەبوونی چالاکی بۆ ماوەی (١) یەک ساڵ.

چوارەم: لە کاتی هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیا بە هەر هۆکارێک بێت، ئەو بڕە بارمتانەی کە لە وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی و وەزارەتی ناوخۆ دایناون، بۆی دەگەڕێندرێتەوە ئەگەر هیچ داوایەکی یاسایی یان دارایی لەسەر نەبێت.

پێنجەم: کۆمپانیای هێنانی دەستی کاری بیانی گەرەنتی کارکردنی کرێکاری بیانی دەکات لە ماوەی گرێبەست و دوای تەواوبوونی گرێبەست هیچ پابەندبوونی دارایی و یاسایی ناکەوێتە ئەستۆ جگە لەو پابەندییانەی کە سروشتییان وا دەخوازێت دوای تەواوبوونی گرێبەستیش بەردەوام بن وەک پاراستنی نهێنییەکان.

بەشی چوارەم
کرێکاری بیانی ناوماڵ

ماددەی (٥) :

یەکەم: کۆمپانیای هێنەر نووسراوێکی فەرمی بۆ بەڕێوەبەرایەتی کار دەکات ، تیایدا داوای پێدانی ڕەزامەندی دەکات لەسەر هێنانی کرێکاری ناوماڵ، ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە لەگەڵدا هاوپێچ دەکات:

١- وێنەیەک لە داواکاریی خاوەن ماڵ کەپێشکەشی کۆمپانیای کردووە. هەر داواکارییەک بەجیا پێشکەش دەکرێت بەرامبەر کرێی کارگێڕی کە لە پاشکۆی ژمارە (٢)ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

٢- هاوپێچکردنی ئۆفەری گرێبەستی ستاندەردی سەرەتایی کارکردن لە نێوان خاوەن ماڵ و کرێکاری بیانی ناوماڵ کە واژووی هەردوو لایەنی لەسەر بێت لەگەڵ واژووی کەسی ڕێگەپێدراوی کۆمپانیا بە زمانی کوردی و عەرەبی، یان کوردی وئینگلیزی ، و ئەم گرێبەستە دەکرێت لە ڕێگای پۆست یان ئیمێل بۆ کرێکاری بیانی ڕەوانە دەکرێت لە وڵاتەکەی خۆی پێش هاتنی بە مەبەستی واژووکردنی.

٣- وێنەیەک لە سیڤی (cv) کرێکاری ناوماڵەکە کە تیایدا گشت زانیاری و لێهاتووییەکانی ڕوون کرابنەوە.

دووەم: داواکاریی کۆمپانیا بەرز دەکرێتەوە بۆ وەزارەت بە مەبەستی پێدانی ڕەزامەندی کارکردن.

سێیەم: لە کاتی گەیشتنی کرێکاری بیانی بۆ ناو هەرێم، پێویستە کۆمپانیای هێنەر ئەم ئەرکانەی خوارەوە ئەنجام بدات:

١- دابینکردنی جێ و شوێنی گونجاو بۆ کرێکار و پێویستە وەزارەت پشکنین و بەدواداچوونی بۆ بکات.

٢- ئەنجامدانی پشکنینە پزیشکییە پێویستەکان بۆ کرێکارەکە لە یەکێک لە تاقیگە ناوەندییەکانی وەزارەتی تەندروستی. ئەگەر دەرکەوت کە کرێکارەکە نەخۆشییەکی درمی هەیە یاخود بوونی نیشانەکانی دووگیانی، پێویستە کۆمپانیاکە لە ماوەی (٤٨) چل و هەشت کاژێردا کرێکارەکە بگەڕێنێتەوە ئەو وڵاتەی لێی هێناوە.

٣- سەردانیکردنی فەرمانگە پەیوەندیدارەکان بۆ تەواوکردنی مامەڵەکانی کرێکارەکە لە ماوەیەک کە لە (٣٠) سی ڕۆژ تێپەڕ نەکات لە ڕۆژی گەیشتنی.

٤- ڕادەستکردنی کرێکارەکە بە خاوەن ماڵ لە ماوەیەک کە زیاتر نەبێت لە (٥) پێنج ڕۆژ دوای گەیشتنی بۆ هەرێم و دوای دڵنیابوون لە شایستەیی و ئەنجامدانی پشکنینە پزیشکییە پێویستەکان. نابێت بە هیچ شێوەیەک کۆمپانیا کرێکارەکە لای خۆی بهێڵێتەوە یان ڕادەستی کەسێکی دیکەی بکات.

٥- لە حاڵەتی نەگونجانی کرێکارەکە لەگەڵ ماڵەکە و گەڕاندنەوەی بۆ کۆمپانیا، و دوای (٣) سێ جار جێگۆڕکێ، پێویستە کۆمپانیای هێنەر بیگەڕێنێتەوە بۆ ئەو وڵاتەی لێی هێناوە. تێچووی گەڕانەوە دەکەوێتە ئەستۆی کۆمپانیا و دەبێت کۆمپانیا قەرەبووی خاوەن ماڵ بکاتەوە بە کرێکارێکی تر یان بە گەڕا ندنەوەی ئەو بڕە پارەیەی کە وەریگرتووە بەرامبەر بە دابینکردنی کرێکاری ناو ماڵ، ئەگەر نەگونجانی کرێکارەکە لە ماوەی (٣) سێ مانگی تاقیکردنەوەی کرێکار بوو.

٦- کۆمپانیا بەرپرسە لە گەڕاندنەوەی تەرمی کرێکاری ناوماڵی بیانی لە کاتی کۆچی دواییکردنی یان کرێکارەکە لە کاتی تووشبوونی بە پێکان بە ڕێژەی (٧٥%) لە سەدا حەفتا و پێنج یان زیاتر. تێچووی گەڕاندنەوە لە ئەستۆی کۆمپانیا دەبێت.

٧- لە ڕووی یاساییەوە گرێبەستی کارکردنی کرێکاری ناوماڵ لە نێوان خاوەن ماڵ وەک لایەنی یەکەم کۆمپانیا وکرێکار وەک لایەنی دووەم واژوو دەکرێت، وکۆمپانیا بەرپرس دەبێت لە دەستبەرکردنی کرێکاری ناوماڵ بە گوێرەی یاسا بەرکارەکان.

ماددەی (٦) :

کرێکاری ناوماڵ ئەم پابەندییانەی خوارەوە جێبەجێ دەکات:

یەکەم: ئەنجامدانی ئەو کارانەی کە خاوەن ماڵ پێی دەسپێرێت کە گونجاون لەگەڵ سروشتی کارەکەی و دژی بنچینە یاساییەکان و دابونەریتی گشتی نین.

دووەم: پاراستنی تایبەتمەندییەکانی ئەوماڵەی کە کاری تێدا دەکات، و پارێزگاریکردنی کەلوپەل و نهێنییەکانی ناو ماڵەکە، تەنانەت دوای دەست لە کار هەڵگرتنیش.

سێیەم: بەجێنەهێشتنی ماڵەکە لە کاتەکانی کارکردندا بێ وەرگرتنی مۆڵەتی خاوەن ماڵ.

چوارەم: پابەندبوونی بە تەواوکردنی ماوەی گرێبەست جگە لەو حاڵەتەی کە بەپێی یاسا تەواوکردنی گرێبەست زەحمەتە یان ئەستەمە (مرهق أو مستحيل).

ماددەی (٧) :

یەکەم: خاوەن ماڵ پابەند دەبێت بە ئەنجامدانی ئەم ڕێکار و ئەرکانەی خوارەوە بەرامبەر بە کرێکاری ناوماڵ:

١- پێدانی کرێی مانگانەی کرێکارەکە ڕاستەوخۆ بەخۆی بەپێی ئەو گرێبەستەی لەگەڵیدا ئەنجامی داوە.

٢- لە حاڵەتی نەخۆشی یان ڕوودانی پێکان لە کاتی کارکردنیدا، گەیاندنی بۆ نزیکترین نەخۆشخانە و پێڕاگەیاندنی ڕووداوەکە بە بەڕێوەبەرایەتی کار و کۆمپانیا و نزیکترین بنکەی پۆلیس.

٣- لە شوێنی نیشتەجێبوون، بەردەوام یان کاتی، خۆی و خێزانەکەی ئەرکی پێ دەسپێرن و هیچ کەسێکی تر بۆی نییە فەرمانی کارکردنی پێ بدات.

٤- پێدانی مافەکانی لە پشووی هەفتانە و پشووە فەرمییەکان و مۆڵەتی ساڵانەی.

٥- بە ڕێزەوە مامەڵەی لەگەڵدا دەکات و گشت پێداویستییە گونجاوەکان و مەرجەکانی کارکردنی بۆ دابین بکات. هەروەها گشت پێداویستییەکانی خودی کرێکارەکە لە خواردن و خواردنەوە و پۆشاک دابین دەکات و تەرخانکردنی ژوورێکی تایبەتی گونجاو کە هۆکارەکانی حەوانەوە و نووستنی تێدا بێت.

٦- مانگانە (٢) دوو جار، خەرجیی هۆکارەکانی پەیوەندیکردنی کرێکارەکە دابین دەکات بە شێوەیەک کە هەر جارێک لە (٢٠) بیست خولەک کەمتر نەبێت بێ بەرامبەر و کرێکارەکە بۆی هەیە لەسەر خەرجی خۆی پەیوەندی زیاتریش بکات.

٧- خاوەن ماڵ بۆی نییە لە دەرەوەی ئەرکە دیاریکراوەکانی کرێکارەکە کاری پێ بکات.

٨- پێدانی مۆڵەتی ساڵانە بۆ سەردانکردنی وڵاتی خۆی بۆ ماوەی مانگێك بە کرێیەکی پێدراو (اجر كامل) و لە ئەستۆگرتنی تکێتی چوون و هاتن، ودەبێت کۆمپانیا گرەنتی گەڕانەوەی کرێکاری بیانی بکات دوای تەواوبوونی ماوەی مۆڵەتی ساڵانەکەی بە پێچەوانەوە پێویستە لەسەر کۆمپانیا قەرەبووی خاوەن ماڵ بکاتەوە لەو ماوەیەی گرێبەستەکە دەمێنێتەوە،

دووەم: پێویستە لەسەر خاوەن ماڵ، لایەنە پەیوەندیدارەکان، بەڕێوەبەرایەتی کار و کۆمپانیا و نزیکترین بنکەی پۆلیس و بەڕێوەبەرایەتی نشینگە، ئاگادار بکاتەوە لە حاڵەتی دیارنەمانی کرێکار یان ونبوونی، لە ماوەیەک کە زیاتر نەبێت لە (٢٤) بیست و چوار کاژێر، لە کاتی ئاگاداربوونەوەی لە ڕووداوەکە.

بەشی پێنجەم
گرێبەستی کارکردنی کرێکاری بیانی و کۆتاییهاتنی

ماددەی (٨) :

یەکەم: گرێبەستێکی کارکردنی ستاندەرد کە بە دوو زمان لە نێوان خاوەنکار/ خاوەن ماڵ و کرێکاری بیانی واژوو دەکرێت (کوردی و عەرەبی یان کوردی و ئینگلیزی)، لە هەموو حاڵەتەکان وێنەیەکی واژووکراو دەدرێتە کرێکار و لەکاتی هەبوونی ناکۆکی لە زمانی گرێبەست ئەوا کار بە زمانی کوردی دەکرێت.

دووەم: پێویستە کرێکاری بیانی کە داوای مۆڵەتی کارکردنی بۆ کراوە ئەو گرێبەستە واژوو بکات و ئاگادار بێت لە ناوەڕۆکی گرێبەستەکە و هاوپێچی داواکاریی مۆڵەتی کار بکرێت کە لە ماددەی (٢)ی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

سێیەم: ماوەی تاقیکردنەوە لە گرێبەستی کارکردن (٣) سێ مانگە لە یەکەم ڕۆژی دەستبەکاربوونی لای خاوەنکار.

چوارەم: لە کاتی تێپەڕبوونی ماوەی تاقیکردنەوە، ئەگەر خاوەنکار و کرێکار ڕازی بوون لەسەر واژووکردنی گرێبەستی کۆتایی ئەوا ئەو گرێبەستە لە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند/ بەشی یاسایی پەسەند دەکرێت بەپێی یاسای دادنووسی بەرکار لە هەرێم و ئەو ماوەی (٣) سێ مانگەی تاقیکردنەوە بە ماوەی گرێبەست ئەژمار دەکرێت.

پێنجەم: گرێبەستی کارکردن لە (٢) دوو ساڵ زیاتر نابێت و دەکرێت دوای کۆتاییهاتنی، ساڵانە نوێ بکرێتەوە تا ئەوپەڕی (٨) هەشت ساڵ.

شەشەم: پێویستە خاوەنکاری پێشوو پێش کۆتاییهاتنی گرێبەستەکە بە (١) یەک مانگ ئامادە بێت لە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند بۆ تۆمارکردنی هەر مافێک ئەگەر لە ئەستۆی کرێکاری بیانی مابێت، بە پێچەوانەوە ناتوانێت ڕێگر بێت لە نوێکردنەوەی گرێبەستی کاری کەسی بیانی.

حەوتەم: لە حاڵەتی تۆمارکردنی هەر سکاڵایەک لەلایەن خاوەنکار یان کرێکار لە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند، تا کاتی یەکلاییکردنەوەی کێشەکە بەپێی یاسا و ڕێنماییەکان نشینگەی کرێکاری بیانی نوێ دەکرێتەوە.

هەشتەم: ئەگەر گرێبەستی کار کۆتایی پێهات و هەر کام لە خاوەنکار یان کرێکار ئارەزووی نوێکردنەوەی نەبوو، کرێکار دەتوانێت کارێکی نوێ بدۆزێتەوە و گرێبەستی کار لەگەڵ خاوەنکارێکی نوێ واژوو بکات بەو مەرجەی هەمان ڕێکارەکانی وەرگرتنی مۆڵەتی کار دووبارە بکاتەوە کە لە بەشی دووەمی ئەم ڕێنماییەدا هاتووە.

نۆیەم: ئەگەر خاوەنکاری کرێکاری بیانی خرابێتە ناو لیستی بێبەشکراوان، ئەوا کرێکاری بیانی دەتوانێت گرێبەستی کاری نوێ واژوو بکات لەگەڵ خاوەنکارێکی نوێ، سروشتی یان مەعنەوی، دوای جێبەجێکردنی گشت ڕێنماییەکانی کار و نشینگە و ڕێکارەکانی وەرگرتنی مۆڵەتی کار کە لە بەشی دووەمی ئەم ڕێنماییەدا هاتووە.

دەیەم: گرێبەستی کارکردن لەم حاڵاتانەی خوارەوە کۆتایی پێدێت:

١- بە تەواوبوونی ماوەکە و نوێنەکردنەوە.

٢- بە کۆچکردنی خاوەنکار و دەکرێت بەردەوام بێت و گرێبەست لەگەڵ وارسی شەرعی خاوەنکار ئەنجام بدات بۆ بەردەوامبوون لە کارەکەی.

٣- بە کۆچکردنی کرێکار.

٤- بە دەرچوونی بڕیاری کۆتایی دادگا و حوکمکردنی کرێکار لە کەتنێک یان تاوانێک، بە مەرجێک ماوەی زیندانیکردنی لە (٣) سێ مانگ کەمتر نەبێت.

٥- لە کاتی جێهشتنی کرێکاری بیانی لە کارەکەی بۆ ماوەی (٥) پێنج ڕۆژ زیاتر بێ پاساوی ڕەوا.

٦- لە کاتی پێنەدانی مووچەی مانگانەی کرێکاری بیانی لەلایەن خاوەنکار بۆ ماوەی (٥) پێنج ڕۆژ زیاتر لە شایستەبوونی یان داواکردنی کرێکار دوای (٣٠) ڕۆژ لە کارکردن.

٧- لە کاتی جێبەجێنەکردنی خاڵەکانی (٥ یان ٦) لەلایەن خاوەنکار یان کرێکار ئەوا پێویستە لە ڕۆژی شەشەمدا بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند لە خاڵەکانی (٥ یان ٦) بە داواکارییەکی فەرمی ئاگادار بکرێتەوە، بە پێچەوانەوە گرێبەستەکە بە بەردەوامبوون ئەژمار دەکرێت تا کۆتاییهاتنی ماوەکەی.

٨- پێویستە لە کاتی کۆتاییهاتنی گرێبەست لایەنی کەمتەرخەم تێچووی گەڕانەوەی کرێکاری بیانی بۆ وڵاتەکەی لە ئەستۆ بگرێت و ئەگەر کەمتەرخەمی لەلایەن کرێکاری بیانییەوە کرابێت ئەوا کرێکارەکە دەخرێتە لیستی بێبەشکراوانی کارکردن و بەڕێوەبەرایەتی کار ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی نشینگەی تایبەتمەند دەکات بۆ ئەم مەبەستە و کرێکاری بیانی بۆی نییە تا ماوەی (٣) سێ ساڵ بێتە هەرێم بۆ کارکردن.

٩- هەبوونی ناوی لە لیستی قەدەغەی وەزارەتی ناوخۆ.

یازدەم: گرێبەستی کار لەگەڵ کەسی بیانی پەسەند ناکرێت ئەگەر (١٨) هەژدە ساڵی تەمەنی تەواو نەکردبێت.

دوازدەم: لە کاتی کۆتاییهاتنی گرێبەستی کار، مۆڵەتی کارەکەی هەڵدەوەشێتەوە .

سێزدەم: لە کاتی پێدانی مۆڵەتی کار بە کرێکاری بیانی بە سپۆنسەری کەسێکی سروشتی یان مەعنەوی، گشت پابەندبوونە یاسایی و دارایی کۆمپانیای هێنانی کرێکار کۆتایی دێت، دوای تێپەڕبوونی ماوەی گەرەنتی کە لە بڕگەی (٤) لە ماددەی (٥)ی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە و سپۆنسەری کرێکاری بیانی گشت ئەو پابەندبوونانە لە ئەستۆ دەگرێت بەپێی بەڵێننامەیەک کە لە بەشی یاسایی بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند واژووی دەکات.

ماددەی (٩) :

دانانی کەسی سروشتی یان مەعنەوی لە لیستی ڕەش و قەدەغە

یەکەم: کەسی سروشتی یان مەعنەوی دەخرێتە لیستی ڕەش ئەگەر سەرپێچیی یاسای کار یان ڕێنماییەکانی تایبەت بە کرێکارانی بیانی بکات.

دووەم: ئەگەر ســەرپێچیکار کەســی ســروشــتی بیانی بێت ئەوا داوا لە وەزارەتی ناوخۆ دەکرێت کە دیپۆرت بکرێت و بخرێتە لیستی قەدەغە.

سێیەم: ئەگەر سەرپێچیکار کەسی سروشتی یان مەعنەوی خۆماڵی بێت، ئەوا پاش خستنە ناو لیستی ڕەش گشت داواکارییەکانی ڕادەگیرێت.

چوارەم:

١- خستنە ناو لیستی ڕەش و دەرهێنانی تەنها لە دەسەڵاتی وەزیرە و دەبێت لایەنی داواکار لە ڕێگای بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار وبیمی کۆمەڵایەتی داواکاری خستنە ناو لیستی ڕەش یان دەرهێنانی بۆ وەزارەت بەرز بکاتەوە و گشــت بەڵگەنامەی تایبەت بە ســەرپێچییەکانی لەگەڵ دۆســیەی کەســی بیانی هاوپێچ بکرێت.

٢- ئەگەر دیپۆرتکردنەکە بە بڕیاری دادگای تایبەتمەند بێت، ئەوا دەقی بڕیاری کۆتایی دادگا ڕەوانەی وەزارەتی ناوخۆ دەکرێت بە مەبەستی دەرکردنی فەرمانی وەزاری.

پێنجەم: خستنە ناو لیستی ڕەش لە (١) یەک ساڵ کەمتر نابێت، و دوای (١) یەک ساڵ بە فەرمانی وەزاری و بەپێی داواکاری لادەبرێت، ئەگەر هۆکاری خستنە ناو لیستی ڕەش چارەسەر کرابێت.

شەشەم: ئەگەر کەسی سروشتی یان مەعنەوی خرایە ناو لیستی ڕەش، گشت مامەڵەکانی مۆڵەتی کار ڕادەگیرێــت تــا هێنــانەدەرەوەی لە لیســتی بێبەشــکراوان و ئەو مــامەڵانەی لە پرۆســەی جێبەجێکردندان هەڵدەوەشــێنەوە و کەســی بیانی دەتوانێت بە ســپۆنســەری کەســێکی تری ســروشــتی یان مەعنەوی بەپێی ڕێکارەکانی ئەم ڕێنماییە مۆڵەتی کار وەربگرێت. ئەگەر کەســی بیانی لە ماوەی خستنە ناو لیستی ڕەشی کەسی سروشتی یان مەعنەوی مۆڵەتەکەی کۆتایی هات، ئەوا دەکرێت کەســی بیانی مامەڵەی مۆڵەتی کار یان نوێکردنەوەکەی بە ســپۆنســەری کەســێکی ســروشــتی یان مەعنەوی تر ئەنجام بدات، دوای جێبەجێکردنی ئەو مەرجانەی لەم ڕێنماییەدا هاتوون.

حەوتەم: کەسی مەعنەوی یان سروشتی دەخرێتە لیستی ڕەش بەم هۆکارانەی خوارەوە:

١- سەرپێچیکردن لەم ڕێنماییە یان یاسای کار بۆ (٣) سێ جار زیاتر لە ساڵێکدا.

٢- بازرگانیکردن بە کرێکاری بیانی.

٣- ناردنی کرێکاری بیانی بۆ پارێزگاکانی تری عێراق.

٤- ئەشکەنجەدانی کرێکاری بیانی.

هەشــتەم: لیژنەیەک لە بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند لێکۆڵینەوە دەکات لەو ســەرپێچییانەی کە لە بڕگەی (حەوتەم)ی ئەم ماددەیە دیاری کراون.

ماددەی (١٠):

لیژنەکانی بەدواداچوون

یەکەم: لیژنەیەک یان زیاتر لە گشــت بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار پێکدێت بە مەبەســتی بەدواداچوونی جێبەجێکردنی یاسا و ڕێنماییەکانی کاری کەسانی بیانی لە سنووری بەڕێوەبەرایەتییەکەیان.

دووەم: دەبێت ئەم لیژنەیە بە تەواوی تەرخان بکرێت بۆ ئەو کارەی کە لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە دیاری کراوە.

ســـێیەم: لە کاتی بەدیکردنی هەر ســـەرپێچییەکی تایبەت بە یاســـای کار یان ئەم ڕێنماییە، دەبێت بە کۆنووسێکی تایبەت ئەم سەرپێچییە دەستنیشان بکات.

چوارەم: لیژنەی بەدواداچوون ڕاپۆرتی ڕۆژانە بەرز دەکاتەوە بۆ بەڕێوەبەری کار لە ســنووری کارەکەی و تێیدا سەرپێچی و پێشنیارەکان دەستنیشان دەکات.

پێنجەم: ئەم لیژنانە دەبەسترێنەوە بە بەشی بەدواداچوون لە بەڕێوەبەرایەتییەکانی کاری تایبەتمەند.

شەشەم: پێویستە لە سەر بەڕێوەبەرایەتی کار، ڕاپۆرتی مانگانە سەبارەت بە بەدواداچوونی لیژنە بەرز بکاتەوە بۆ وەزارەت لە ڕێگای بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی.

حەوتەم: پـێـویســـتە لـیـژنەکـانـی بەدواداچـوون هەمـاهەنـگـیـی تەواو بـکەن لەگەڵ لـیـژنەکـانـی بەڕێوەبەرایەتییەکانی نشـــینگە و نووســـینگەکانی بەرەنگاربوونەوەی بازرگانیکردن بە مرۆڤ لە پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکان.

هەشتەم: ئەم لیژنانەی لەم ماددەیە دیاریکراون (٣) سێ مانگ جارێک ئەندامەکانی دەگۆڕێن.

ماددەی (١١):

گواستنەوەی دۆسیەی کرێکاری بیانی

یەکەم: گواســـتنەوەی دۆســـیەی کرێکاری بیانی لە ســـنووری بەڕێوەبەرایەتی کار بۆ یەکێکی تر بە ڕەزامەندیی بەڕێوەبەری هەردوو بەڕێوەبەرایەتی کار کە دۆسیەی لێوە بۆ دەگوازرێتەوە دەکرێت.

دووەم: گواستنەوەی دۆسیە تەنها بۆ ئەو کرێکارە بیانییانە دەکرێت کە نشینگەیان هەیە کە لە (٦) شەش مانگ کەمتر نەبێت و گرێبەستی کاریان هەیە.

سێیەم: گواستنەوەی دۆسیە بەم مەرجانەی خوارەوە دەکرێت:

١- پێشکەشکردنی داواکارییەک بۆ ئەو بەڕێوەبەرایەتییە کارەی کە دەیەوێت گواستنەوەی دۆسیەی بۆ بکات.

٢- دەبێت کارتی نشینگەی بەسەر نەچوو بێت.

٣- ڕەزامەندی هەردوو بەڕێوەبەرایەتی نشینگەی ئەو پارێزگایەی کە دۆسیەی لێیە و بۆ دەگوازێتەوە.

٤- پێشکەشکردنی گرێبەستی کاری نوێی پەسەندکراو لە بەڕێوەبەرایەتی کار.

٥- بەڕێوەبەرایەتی کار کە دۆسـیەکەی بۆ دەگوازرێتەوە لە کاتی جێبەجێکردنی گشـت مەرجەکان، نووسـراوێک ئاڕاسـتەی ئەو بەڕێوەبەرایەتییە دەکات کە دۆسـیەکەی لێ تۆمار کراوە بە مەبەسـتی ناردنی دۆسـیەکە و دەبێت وێنەیەکی دۆسـیەکەی لە ئەرشـیفی بەڕێوەبەرایەتی دۆسـیەکەی لێ گوازراوەتەوە بمێنێتەوە.

چوارەم: گواسـتنەوەی دۆسـیە بۆ خاوەنکار یان کۆمپانیا یان پڕۆژەی وەبەرهێنان دەکرێت بە مەرجێک کۆمپانیاکەی یان پڕۆژەکەی گواسـترابێتەوە بۆ ئەو پارێزگایەی کە داوای گواستنەوەی دۆسیەی بۆ دەکات یان لقێکی لێ کرابێتەوە بە پشتگیریی لایەنی حکومیی پەیوەندیدار.

پێنجەم: ئەم بەڕێوەبەرایەتییەی کە دۆسـیەی لێ دەگوازرێتەوە، دۆسـیەی کەسـیی بیانی ڕەوانەی ئەو بەڕێوەبەرایەتییەی بۆ دەگوازرێتەوە ناکات ئەگەر گشـت مەرجەکانی گواسـتنەوەی دۆسـیەی جێبەجێ نەکرا بن.

شـەشـەم: فەرمانێکی کارگێری بە گواسـتنەوەی دۆسـیەی لەو بەڕێوەبەرایەتییەی کە دۆسـیەکەی لێ دەگوازرێتەوە دەردەکرێت و وێنەیەکی فەرمانەکە دەدرێت بە هەردوو بەڕێوەبەرایەتیی نشـینگەی هەردوو پارێزگا کە دۆسـیەکەی لێ و بۆ دەگوازرێتەوە بە مەبەسـتی ئاگاداری و ئەنجامدانی کاری پێویست.

حەوتەم: گواستنەوەی دۆسیە لە ساڵێکدا تەنها (١) یەک جار ئەنجام دەدرێت.

ماددەی (١٢):

سیستەمی ئەلیکترۆنیی مۆڵەتی کار

یەکەم: سیستمێکی مۆدێرن لە گشت بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار دادەمەزرێت بۆ داواکردنی مۆڵەتی کار بۆ کەسـی بیانی لە ڕێگای ماڵپەڕێکی ئەلیکترۆنی بە شـێوازی (ONLINE) و دەبەسـترێتەوە بە سیستەمی ئەلیکترۆنیی نشینگە لە وەزارەتی ناوخۆ.

دووەم: داواکاریی کۆدی ئەلیکترۆنی بەپێی سـیسـتمی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بەم ڕێکارانەی خوارەوە:

١- پێشکەشکردنی داواکاریی وەرگرتنی کۆد لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی.

٢- پێدانی کرێی کارگێری داواکاری کە لە پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

٣- هاوپێچکردنی ئەو بەڵگەنامانەی کە لە ماددەی (٥)دا دیاری کراون.

٤- پێدانی ڕسوماتی کۆدی ئەلیکترۆنی کە لە پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

سـێیەم: سـیسـتەمی کاری تایبەت بە پێدانی کار لە گشـت بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار یەک دەخرێن و پێویستە بە یەک شێواز کار بکەن.

ماددەی (١٣):

یەکەم: هەر کۆمپانیایەکی هێنانی دەستی کار و کۆمپانیا دەتوانن کۆدی ئەلیکترۆنیی مۆڵەتی کاری کرێکاری بیانی وەربگرن بەم مەرجانەی خوارەوە:

١- کۆمپانیایەکی هێنانی دەستی کار یان کۆمپانیا، مۆڵەتی هەبێت لە هەرێمی کوردستان.

٢- پێویستە پاکانەی باج و ئەستۆپاکیی دەستەبەری کۆمەڵایەتی پێشکەش بکات.

٣- لیژنەی بەدواداچوونی ماددەی (یانزەیەم)ی ئەم ڕێنماییە سەردانی کۆمپانیا دەکات بە مەبەستی دڵنیابوون لە هەبوونی پڕۆژە و پێویستیی کرێکار و بەپێی فۆرمی ستاندەرد.

٤- پێدانی بڕێك پارە کە لە پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە بەرامبەر پێدانی کود .

دووەم: لە کاتی سەرپێچیکردنی داواکار، پێبژاردنی پێ دەکرێت بەو بڕەیەی کە لە پاشکۆی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراوە.

ماددەی (١٤):

یەکەم: ئەو بڕە پارانەی لە خشتەی پاشکۆی ژمارە (٢) هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا هاتوون وەک کرێی کارگێڕی و بارمتە لەو بەڕێوەبەرایەتییانە وەردەگیرێت کە لە بەرامبەریان دیاری کراوە.

دووەم: ئەو بڕە پارا نەی کە وەک کرێی کارگێڕی وەردەگیرێن دەخرێنە سەر هەژمارێکی تایبەت بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی لە وەزارەت و لە هەر بەڕێوەبەرایەتییەکی کار هەژمارێکی تایبەت دەکرێتەوە بۆ سپاردنی ئەو بڕە پارانەی کە لە پاشکۆی ژمارە (٢)ی هاوپێچی ئەم ڕێنماییەدا دیاری کراون.

سێیەم: ئەو بڕە پارانەی لە بارمتە وەردەگیرێن دەخرێنە سەر هەژمارێکی تایبەت بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی لە وەزارەت.

چوارەم: ئەو بڕە پارانەی کە لەم ماددەیەدا ئاماژەیان پێدراوە، دەبنە داهاتی کۆتایی و دەخرێنە سەر ئەژماری وەزارەتی دارایی و ئابووری و پاشان بڕی (٣٠%) لە سەدا سیی بۆ وەزارەت تەرخان دەکرێت و دەخرێتە سەر ئەژماری وەزارەت و بە فەرمانی وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی بۆ پەرەپێدانی بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار و بیمی کۆمەڵایەتی خەرج دەکرێت بەپێی ڕێنمایی وەزارەتی دارایی و ئابووری.

پێنجەم: هیچ کەسێکی سروشتی یان مەعنەوی یان کرێکاری بیانی لە ڕسومات نابەخشرێت.

ماددەی (١٥): ئەحکامە گشتییەکان

ئەم ڕێنماییە کارمەندانی ئەم لایەنانەی خوارەوە ناگرێتەوە:

١- ڕێکخراوەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان و ڕێکخراوە نێودەوڵەتییە حکومییەکان.

٢- ڕێکخراوە ناحکومییە نێودەوڵەتی و ناوخۆییەکان کە تۆمارکراون لە فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومییەکان.

٣- نێردراوە دیپلۆماتکارەکان و کۆنسوڵخانەکان.

٤- ئەو کەسە بیانییانەی لە حکومەتی هەرێم کار دەکەن.

ماددەی (١٦):

گشـــت ماف و ئەرکی کرێکاری بیانی کە لەم ڕێنماییەدا دیاری کراون بەپێی یاســـای کاری بەرکار دەبن، سەرەڕای ئەو ماف و ئەرکانەی لەم ڕێنماییەدا دیاری کراون.

ماددەی (١٧):

کرێکاری بیانی بەپێی یاسای دەستەبەری کۆمەڵایەتی بەرکار لە هەرێمی کوردستان دەستەبەر دەکرێت.

ماددەی (١٨):

دەستەی ئاماری هەرێم داتابەیسێک بۆ تۆمارکردنی زانیاریی کرێکاری بیانی دادەمەزرێنێت، بەپێی ئەو زانیارییانەی کە وەزارەت بۆیان دەنێرێت.

ماددەی (١٩):

یەکەم: لە کاتی ســـەرپێچی لە حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە، وەزیر دەســـەڵاتی وەرگرتنی ڕێکاری یاســـایی هەیە لە چوارچێوەی ئەو سزا و پێبژاردنانەی کە لە یاسا بەرکارەکاندا ئاماژەیان پێ دراوە.

دووەم: بۆ مەبەستەکانی هاتوو لە برگەی یەکەمی ئەم ماددەیە، پێویستە لەسەر خاوەنکار، سروشتی یان مەعنەوی، بەڵێننامەیەک پێشـــکەش بکات بە فەرمانگەی یاســـایی بەڕێوەبەرایەتییەکانی کاری تایبەتمەند، و تیایدا بەڵێن بدات بە جێبەجێکردنی پابەندییەکانی بە گوێرەی ســـەرجەم ماددە و برگەکـانی ئەم ڕێنمـاییە و بەڵێن بـدات لە کـاتی ســـەرپێچیکردن لە جێبەجێکردنی نـاوەڕۆکی بەڵێننامەکەیدا ئەوا ئامادەیە بڕی (١،٠٠٠،٠٠٠) یەک ملیۆن دینار بدات لە بەرامبەر جێبەجێنەکردنی بەڵێننامەکەی بۆ هەر حاڵەتێکی سەرپێچی.

ماددەی (٢٠):

یەکەم: ئەم ڕێنماییە لە ڕێکەوتی بڵاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردســـتان) دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنەوە.

دووەم: کار بە هیچ ڕێنمایی و بەیان و فەرمان و نووســـراوێک ناکرێت تایبەت بە کرێکاری بیانی کە دژ بە حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە بێت وحوکمەکانی ئەم ڕێنماییە جێیان دەگرێتەوە.

سێیەم: کارکردن بە ڕێنمایی وەزارەت ژمارە (٨)ی ساڵی ٢٠٢٢ بەردەوام دەبێت تایبەت بە ڕێژەی دەستی کاری خۆماڵی لە بەکارخستندا.

چوارەم: پێویستە لەسـەر سـەرجەم کۆمپانیاکانی هێنانی دەسـتی کاری بیانی و کۆمپانیا و سـپۆنسـەری ســـروشـــتی و مەعنەوی و هەموو ئەوانەی ئەم ڕێنماییە دەیانگرێتەوە لە ماوەیەک لە (٦) شـــەش مانگ تێپەڕ نەکات لە بەرواری بەرکاربوونی ئەم ڕێنماییە خۆیان لەگەڵ حوکمەکانی ئەم ڕێنماییانە ڕێک بخەن

هۆکارەکانی دەرچوونی ئەم ڕێنماییە

لە پێناوی ڕێکخستنی کاری دەستی کاری بیانیی لە هەرێم، بە شێوەیەک بگونجێت لەگەڵ پێداویستییەکانی بازاڕی کار لە هەرێم و پاراستنی مافی کرێکاری خوماڵی بە سوودوەرگرتن لە هەلی کار لە هەرێم و پێدانی هەلی کار بە کرێکاری بیانی بۆ ئەو هەلی کارانەی کرێکاری خوماڵی ناتوانێت پڕیان بکاتەوە و پاراستنی مافەکانی کرێکاری بیانی بەپێی ستاندەردە نێودەوڵەتییەکان، ئەم ڕێنماییانەییەمان دەرکرد.

کوێستان محمد عبدالله
وەزیری کارو کاروباری کۆمەڵایەتی

پاشکۆی ژمارە (١) خاڵبەندیی

بابەت	خاڵ
بڕوانامە	
تەنها لەو زانکۆیانەی کە وەزارەتی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی لە هەرێمی کوردستان بەفەرمی باوەڕیان پێ دەکات	
دکتۆرا	٣٥
ماستەر	٢٠
بەکالۆریۆس	١٥
دواناوەندی و دبلۆم	٠
مووچە	
٦ ملیۆن بەسەرەوە	٣٥
٤.٥ ملیۆن بەسەرەوە تا ٦ ملیۆن	٢٥
٣ ملیۆن بەسەرەوە تا ٤.٥ ملیۆن	٢٠
١ ملیۆن بەسەرەوە تا ٣ ملیۆن	١٠
ژێر ١ ملیۆن	٠
تەمەن	
١٨ تا ٤٥ ساڵ	٥
سەرەوەی ٤٥ ساڵ	٠
ئەزموون	
٢٠ ساڵ بە سەرەوە	١٥
١٥ تا ١٩ ساڵ	١٠
١٠ تا ١٤ ساڵ	٥
. تا ٩ ساڵ	٠
کەرتی ستراتیجی	
سامانە سروشتییەکان /کشتوکاڵ /پیشەسازی /وەبەرهێنان /گەشتوگوزار	١٠

پاشکۆی ژمارە (٢) بڕی کرێی کارگێری و بارمتەکان

بارمتە

ژ	جۆر	بڕی بارمتە	بە نووسین	شوێنی وەرگرتن	تێبینی
١	کۆمپانیای هێنانی دەستی کار	١,٠٠٠,٠٠٠	سەد ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایە تی گشـتی کارو بیمی کۆمەڵایەتی	
٢	خـاوە نکـاری سـروشـتی یـان مەعنەوی	٢,٠٠٠,٠٠٠	دوو ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایە تی گشـتی کارو بیمی کۆمەڵایەتی	بـۆ هەرکرێکارێك

کرێی کارگێری

ژ	جۆر	بری ڕسومات	بەنووسین	شوێنی وەرگرتن	تێبینی
١	کرێی(اجورکشف)	٥٠٠٠٠	پەنجا هەزار دینار	بەڕێوەبەرایەتی کاری تایبەتمەند	
٢	خاڵبەندی (٠ تا ١٩)	٣,٠٠٠,٠٠٠	سێ ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارو بیمی کۆمەڵایەتی	
٣	خاڵبەندی (٢٠ تا ٣٩)	٢,٥٠٠,٠٠٠	دووملیۆن وپێنج سەدو هەزار دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروبیمی کۆمەلایەتی	
٤	خاڵبەندی (٤٠ تا ٤٩)	٢,٠٠٠,٠٠٠	دووملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروبیمی کۆمەڵایەتی	
٥	خاڵبەندی (٥٠ تا ٦٩)	١,٥٠٠,٠٠٠	یەک ملیۆن پێنج سەد هەزار دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارو بیمی کۆمەڵایەتی	
٦	خاڵبەندی (٧٠بەرەو سەرەوە)	١,٠٠٠,٠٠٠	یەک ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارو بیمی کۆمەلایەتی	
٧	کرێی هێنانی خزمەتکاری ناوماڵ دوای پەسەندکردنی گرێبەستی کۆتایی کارکردن	٧٥٠,٠٠٠	حەوت سەدو پەنجا هەزار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروبیمی کۆمەڵایەتی	بۆ هەر کریکارێک
٨	کرێی ساڵانەی تازەکردنەوەی هێنانی خزمەتکاری ناوماڵ	١٠٠,٠٠٠	سەد هەزار دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروبیمی کۆمەڵایەتی	بۆ هەر کریکارێک
٩	مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیای هێنانی دەستی کار	٤,٠٠٠,٠٠٠	چوار ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارو بیمی کۆمەڵایەتی	
١٠	نوێکردنەوەی مۆڵەتی کارکردنی کۆمپانیای هینانی دەستی کار	٢,٠٠٠,٠٠٠	دوو ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارو بیمی کۆمەڵایەتی	بۆ هەر ساڵێک
١١	کۆدی ئەلکترۆنی مۆڵەتی کار	١,٠٠٠,٠٠٠	یەک ملیۆن دینار	بەڕێوەبەرایەتی کارو بیمی کۆمەلایەتی	بۆهەر ساڵێک